

О. Б. КИШКО-ЄРЛІ

ЦЕНТРАЛІЗОВАНЕ ВОДОПОСТАЧАННЯ ЯК ВИД ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Визначається, які види діяльності належать до сфери централізованого водопостачання, їх співвідношення з іншими сумісними сферами діяльності та надані рекомендації щодо вдосконалення законодавства України в цій сфері.

Ключові слова: централізоване водопостачання, питне водопостачання, комунальні послуги, підприємство питного водопостачання.

Определяется, какие виды деятельности относятся к сфере централизованное водоснабжения, их соотношение с другими смежными сферами деятельности и представлены рекомендации по усовершенствованию законодательства Украины в этой сфере.

Ключевые слова: централизованное водоснабжение, питьевое водоснабжение, коммунальные услуги, предприятие питьевого водоснабжения.

In article are determined, which kinds of activity belongs to the sphere of centralized water supply, their relation with other allied spheres of activity and recommendations for improvement of Ukrainian legislation in this area are provided.

Key words: centralized water supply, drinking water supply, communal services, drinking water supply enterprise.

Україна має розгалужену систему централізованого водопостачання. Зокрема, станом на 2010 р. централізованими системами водопостачання забезпечені всі міста України, 86,5% сіл міського типу, 22,1% сільських населених пунктів. Загальна протяжність водопровідних мереж складає 182 626 км, з яких 36,4% знаходиться в аварійному стані¹. Важливе соціальне значення системи централізованого водопостачання та фактичний стан водопровідних мереж України обумовлює необхідність проведення реформ у цій сфері з метою залучення значного обсягу інвестицій. Водночас однією з умов залучення інвестицій є забезпечення належного правового регулювання відповідної галузі.

В Україні Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» був прийнятий у 2002 р.², пізніше, у 2004 р. був прийнятий Закон України «Про житлово-комунальні послуги»³. На виконання цих законів була прийнята ціла низка підзаконних нормативно-правових актів.

Практика застосування законодавства Україні в цій сфері свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення питання про те, які види діяльності належать до сфери централізованого водопостачання.

Проблематика правового регулювання діяльності у сфері централізованого водопостачання була предметом розгляду багатьох вітчизняних вчених, зокрема С.С. Бовдуя, О.М. Буханевича, І.В. Запатріної, В.І. Олещенка.

Насамперед слід з'ясувати, яка діяльність належить до централізованого водопостачання відповідно до законодавства України. В законодавстві України термін «централізоване водопостачання» безпосередньо не передбачений. У Законі України «Про питну воду та питне водопостачання» використовується термін «централізоване питне водопостачання», під яким розуміється господарська

діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води. У цьому визначенні використовуються інші терміни, зокрема виробництво та транспортування питної води. Розглянемо кожний з цих термінів окремо. Під виробництвом питної води розуміється забір води з джерел питного водопостачання та доведення її якості до вимог на питну воду (ст. 1 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання»).

Окремого визначення терміна «транспортування питної води» законодавством України не передбачено. Пропонуємо в подальшому передбачити відповідне визначення в Законі України «Про питну воду та питне водопостачання».

Крім терміна «централізоване питне водопостачання», в законодавстві України використовується термін «централізоване постачання холодної та гарячої води». Відповідно до Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, які затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2005 р. №630⁴, це послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у холодній і гарячій воді, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем холодного та гарячого водопостачання.

Додатково Методикою розрахунку обсягів втрат природного газу, що виникають у газорозподільних мережах внаслідок ненадання або неякісного надання послуг з централізованого опалення та гарячого водопостачання, яка затверджена наказом Міністерства палива та енергетики України від 23 липня 2007 року № 346⁵, використовується термін «централізоване гаряче водопостачання» – послуга, яка передбачає подачу гарячої води споживачам спеціальними мережами.

У зв'язку з цим виникає питання про співвідношення сфери діяльності з централізованого питного водопостачання та централізованого постачання холодної та гарячої води. Чи все централізоване постачання холодної води має бути питним і чи має визнаватись питним централізоване постачання гарячої води. Ці питання мають бути вирішені на концептуальному рівні та відповідні зміни мають бути внесені до законодавства України з метою уніфікації термінології в цій сфері.

Водночас централізоване питне водопостачання є складовою питного водопостачання – діяльності, пов'язаної з виробництвом, транспортуванням і постачанням питної води споживачам питної води, охороною джерел і систем питного водопостачання (ст. 1 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання»).

Ст. 15 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» визначаються види господарської діяльності у сфері питного водопостачання. Зокрема, господарська діяльність у сфері питного водопостачання включає: централізоване питне водопостачання міст, інших населених пунктів; питне водопостачання за допомогою пунктів розливу питної води (в тому числі пересувних); виробництво фасованої питної води; питне водопостачання за допомогою індивідуальних і колективних установок (пристроїв) підготовки питної води.

Всі вищеперераховані види діяльності, крім централізованого питного водопостачання, належать до сфери нецентралізованого питного водопостачання. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» нецентралізоване питне водопостачання – це забезпечення індивідуальних споживачів питною водою з джерел питного водопостачання за допомогою пунктів розливу води (в тому числі пересувних), застосування установок (пристроїв)

підготовки питної води та постачання фасованої питної води.

Відносини, що виникають у сфері централізованого водопостачання і водовідведення, вимагають спеціального правового регулювання, на відміну від тих, що виникають у сфері нецентралізованого питного водопостачання. Це обумовлюється тим, що централізоване водопостачання і водовідведення належить до сфери діяльності суб'єктів природних монополій відповідно до ст. 5 Закону України «Про природні монополії»⁶. Крім того, централізоване постачання холодної та гарячої води розглядається в законодавстві як різновид житлово-комунальних послуг.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» житлово-комунальні послуги – це результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та перебування осіб у жилих і нежилых приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил. Ст. 13 цього Закону встановлюється розподіл житлово-комунальних послуг залежно від функціонального призначення на такі категорії: комунальні послуги (централізоване постачання холодної та гарячої води, водовідведення, газо- та електропостачання, централізоване опалення, а також вивезення побутових відходів тощо); послуги з утримання будинків і споруд і прибудинкових територій (прибирання внутрішньобудинкових приміщень та прибудинкової території, санітарно-технічне обслуговування, обслуговування внутрішньобудинкових мереж, утримування ліфтів, освітлення місць загального користування, поточний ремонт, вивезення побутових відходів тощо); послуги з управління будинком, спорудою або групою будинків (балансоутримання, укладання договорів на виконання послуг, контроль виконання умов договору тощо); послуги з ремонту приміщень, будинків, споруд (заміна та підсилення елементів конструкцій і мереж, їх реконструкція, відновлення несучої спроможності несучих елементів конструкцій тощо).

Отже, послуги з централізованого постачання холодної і гарячої води та водовідведення належать до категорії комунальних послуг. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» комунальні послуги – це результат господарської діяльності, спрямованої на задоволення потреби фізичної чи юридичної особи у забезпеченні холодною та гарячою водою, водовідведенням, газо- та електропостачанням, опаленням, а також вивезення побутових відходів у порядку, встановленому законодавством.

При цьому слід звернути увагу, що Законом України «Про житлово-комунальні послуги» до комунальних послуг віднесено тільки централізоване постачання холодної та гарячої води. Водночас як до питного водопостачання Законом України «Про питну воду і питне водопостачання» віднесена діяльність, пов'язана з виробництвом, транспортуванням і постачанням питної води споживачам питної води, охороною джерел і систем питного водопостачання.

У зв'язку з цим виникає питання про доцільність виокремлення діяльності тільки з централізованого постачання води (холодної та гарячої) та віднесення тільки цього виду діяльності до категорії комунальних послуг. Чи всі види діяльності у сфері централізованого водопостачання, включаючи виробництво питної води, її транспортування та постачання, мають розглядатися комплексно як діяльність у сфері централізованого водопостачання і належали до категорії комунальних послуг. Це питання важливе з огляду на те, що законодавством України встановлюються окремі спеціальні вимоги до правовідносини, які виникають між виробниками, виконавцями та споживачами житлово-комунальних послуг у про-

цесі їх створення, надання та споживання.

В Законі України «Про питну воду та питне водопостачання» використовується термін «підприємство питного водопостачання». Відповідно до ст. 1 цього Закону «підприємство питного водопостачання» – це суб'єкт господарювання, що здійснює експлуатацію об'єктів централізованого питного водопостачання, забезпечує населення питною водою за допомогою пунктів розливу (в тому числі пересувних), застосування установок (пристроїв) підготовки питної води та виробництво фасованої питної води. Ст. 15 Закону визначаються види господарської діяльності у сфері питного водопостачання, а саме: централізоване питне водопостачання міст, інших населених пунктів; питне водопостачання за допомогою пунктів розливу питної води (в тому числі пересувних); виробництво фасованої питної води; питне водопостачання за допомогою індивідуальних і колективних установок (пристроїв) підготовки питної води.

Як випливає з цього переліку, законодавець виділяє єдиний вид діяльності у сфері централізованого водопостачання – безпосередньо централізоване питне водопостачання, не окремлюючи діяльність з виробництва питної води, її транспортування та постачання.

Отже, в законодавстві України слід уніфікувати термінологію, пов'язану з діяльністю в сфері централізованого водопостачання. На нашу думку, на заміну таких термінів, як «централізоване питне водопостачання», «централізоване постачання холодної та гарячої води», слід використовувати єдиний термін централізоване водопостачання. До сфери централізованого водопостачання має входити діяльність з виробництва води відповідної якості, її транспортування та постачання. В законодавстві України слід передбачити окремі визначення термінів транспортування води та її постачання.

Послуги з централізованого водопостачання в цілому (включаючи виробництво води відповідної якості, її транспортування та постачання) мають бути визнані різновидом комунальних послуг.

Зважаючи на те, що централізоване водопостачання і водовідведення належать до сфери діяльності суб'єктів природних монополій, а отже відносини, що виникають в цій сфері, потребують спеціального правового регулювання в порівнянні з питним водопостачанням в цілому, пропонуємо розробити і прийняти окремий закон про централізоване водопостачання та водовідведення.

1. *Запатрина І.В.* Жилищно-комунальна інфраструктура: реформи и система их финансового обеспечения. – К., 2010. – С. 77. 2. *Закон України «Про питну воду та питне водопостачання»* від 10 січня 2002 р. № 2918-III // ВВР України. – 2002. – № 16. – Ст. 112. 3. *Закон України «Про житлово-комунальні послуги»* від 24 червня 2004 р. №1875-IV // ВВР України. – 2004. – № 47. – Ст. 514. 4. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення»* від 21 липня 2005 р. №630 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 30. – Ст. 1811. 5. *Наказ Міністерства палива та енергетики України «Про затвердження Методики розрахунку обсягів втрат природного газу, що виникають в газорозподільних мережах внаслідок ненадання або неякісного надання послуг з централізованого опалення та гарячого водопостачання»* від 23 липня 2007 р. №346 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 59. – Ст. 2369. 6. *Закон України «Про природні монополії»* від 20 квітня 2000 р. №1682-III // ВВР України. – 2000. – № 30. – Ст. 238.